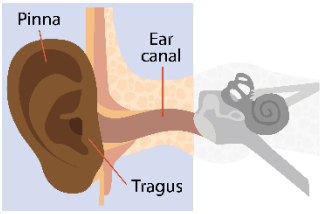
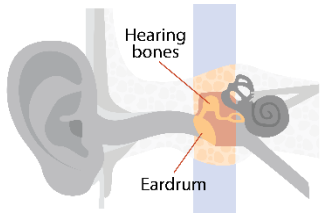
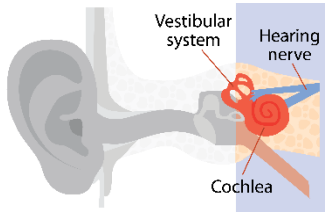
Асистивні технології
Допоміжні засоби для слуху: ключові повідомлення

Урок 1. Слух і проблеми зі слухом

Що таке слух?

Слух — це здатність виявляти й розуміти звуки, що надходять із навколишнього середовища. Вушна раковина людини вловлює звукові хвилі, які передаються у спеціальні клітини, що перетворюють такі хвилі на електричні імпульси. Далі ці імпульси надсилаються головному мозку. Мозок розшифровує ці імпульси, завдяки чому ми можемо чути й розпізнавати звуки. Щоб людина мала гарний слух, усі частини слухової системи повинні працювати належним чином. У таблиці нижче наведений опис різних частин вуха, які допомагають нам чути:

Частина	Функція	Важливі примітки	Зображення
Зовнішнє вухо	Вловлює звук із повітря і спрямовує його у слуховий прохід.	У слуховому проході наявні залози, що виділяють вушну сірку жовто-коричневого кольору. Така сірка має захисну функцію. В нормі слуховий прохід очищується від сірки самостійно.	
Середнє вухо	Підсилює звук.	Слуховий прохід веде до барабанної перетинки. Ця перетинка розділяє слуховий прохід та внутрішнє вухо.	
Внутрішнє вухо	Перетворює звуки на електричні сигнали.	Внутрішнє вухо складається з двох частин: • Завитки, що відповідає за слух. • Вестибулярної системи, що передає до головного мозку інформацію, яка допомагає людині підтримувати рівновагу.	

Що таке порушення слуху?

Це порушення, при якому людина не здатна чути так само добре, як людина з нормальним слухом. Такій людині може бути складно спілкуватися і в тихому, і в шумному середовищі. Порушення слуху можуть варіюватися за ступенем тяжкості.

- Людям із **легкими порушеннями слуху, порушеннями слуху середньої тяжкості та тяжкими порушеннями слуху** складно підтримувати розмову. Це називають «зниженням слуху» або «частковою втратою слуху».
- Людей із **тяжкими порушеннями** або **повною втратою слуху** в обох вухах вважають «глухими».

Глухі люди або люди з повною втратою слуху мають комплексні потреби. Таких людей потрібно ☞ скеровувати до отоларингологів чи медичних спеціалістів по слуху.

Поширеними причинами порушення слуху є:

- Проблеми до, під час або одразу після народження
- Перенесені захворювання вух — кір, паротит, менінгіт, інфекції вуха
- Механічні проблеми, такі як наявність стороннього предмета у вусі чи блокування барабанної перетинки вушною сіркою

- Зниження слуху з віком
- Порушення слуху внаслідок перебування в шумному середовищі
- Порушення слуху, спричинене лікарськими засобами чи хімічними речовинами

Порушення слуху можуть по-різному впливати на різних людей. До прикладу, дітям потрібно чути мову, щоб розвивати навички слухання та усного мовлення. Людина з порушенням слуху може мати труднощі в комунікації — вдома, на роботі, у школі/університеті чи з друзями. Дуже важливо виявляти порушення слуху у дітей і дорослих якомога раніше.

Здоров'я вух

При перевірці здоров'я вух людини важливо оглядати і, праве, і ліве вуха ззовні та всередині. Проводячи огляд вух ззовні, завжди перевіряйте як їхню передню частину, так і завушні ділянки. Вухо вважається здоровим, якщо:

- Слуховий прохід не заблокований
- Барабанна перетинка:
  - Чиста (напівпрозора)
  - Має білий/світло-сірий колір
- Відсутні ознаки травм або інфекцій.

Люди, у яких козелок вуха чи слуховий прохід відсутній або має дуже складну форму, мають комплексні потреби. Таких людей потрібно ☞ скеровувати до отоларингологів чи медичних спеціалістів по слуху.

Проблеми з вухами

Проблеми з вухами можуть впливати на здатність людини чути. При цьому багато проблем із вухами піддаються лікуванню, завдяки якому слух людини можна покращити або повністю відновити. Завжди перевіряйте наявність проблем із вухами перед тим, як надавати людині будь-які допоміжні засоби для слуху.

Людина, у якої є проблеми з вухами, може мати:

- Біль;
- Зниження слуху;
- Виділення з вух.

Зверніть увагу! Неліковані вушні інфекції можуть призводити до перфорації барабанної перетинки.

Після усунення можливої причини порушення слуху людина може повідомляти про те, що знову чує нормально. Попри це, слід завжди переконуватися, що людина не має порушень здоров'я вух і проводити перевірку гостроти слуху.

Урок 2: Допоміжні засоби для слуху

Допоміжні засоби для слуху можуть використовуватися людьми будь-якого віку, які мають труднощі зі слухом.

Допоміжні засоби для слуху, охоплені програмою TAP

Програмою охоплені деякі популярні допоміжні засоби, зокрема:

- **Слухові апарати** — електронні пристрої, які носять на вусі. Вони допомагають людині за рахунок підсилення деяких звуків, щоб людина могла краще чути. Програмою охоплені як слухові апарати з попередньо встановленими налаштуваннями, так і слухові апарати з можливістю налаштування.
- **Персональні системи з дистанційним мікрофоном** допомагають людям, які носять слухові апарати, краще чути в шумному середовищі.

Допоміжні засоби для слуху, не охоплені програмою ТАР

До програми не включені такі допоміжні засоби:

- Внутрішньовушні слухові апарати;
- Кохлеарні імпланти;
- Сигналізатори тривоги;
- Системи замкнутої петлі;
- Акустичні системи.

Урок 3: Як проводити скринінг здоров'я вух

Скринінг здоров'я вух за програмою ТАР — це простий процес, який дозволяє виявляти проблеми зі здоров'ям вух та/або порушення слуху у дорослих та дітей. Він також допомагає визначити, чи потрібні людині:

- Сухе очищення або промивання вух;
- Перевірка гостроти слуху;
- Скерування до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху;
- Скерування для отримання інших допоміжних засобів.

Перед початком скринінгу підготуйте простір та необхідне обладнання. Поясніть людині, в чому полягатиме скринінг та попросіть її згоду на проведення обстеження вух.

Скринінгові запитання

Поставте людині запитання, які допоможуть зрозуміти, чи має вона проблеми зі слухом та чи використовує допоміжні засоби для слуху.

Деякі люди мають комплексні потреби. В таких випадках може бути необхідне ☞ скерування до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху для проведення спеціалізованого обстеження та/або призначення лікування. Групи людей, які мають комплексні потреби:

- Діти віком до 5 років;
- Дорослі та діти старші за 5 років, які нездатні розмовляти або мають труднощі з мовленням;
- Люди, які систематично помічають виділення з вух;
- Люди, які мали раптові зміни в гостроті слуху протягом короткого періоду часу (протягом останніх трьох місяців).

Якщо людина вже використовує допоміжний засіб для слуху і має з таким засобом певні проблеми, варто з її дозволу ☞ скерувати її до служби, в якій вона отримала такий засіб.

Скринінг здоров’я вух

Алгоритм перевірки здоров’я вух:

Крок	Дії в разі наявності проблеми	Дії в разі відсутності проблеми
1. Перевірка зовнішньої частини вуха (спереду та за вухом)	• За наявності ознак: ◦ **Травми, інфекції** або ◦ В разі **відсутності/дуже складної форми** вуха/слухового проходу ☞ Скеруйте людину до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху. • За наявності **травми чи інфекції** → Попросіть людину прийти на повторний візит для проведення скринінгу після завершення лікування. • За наявності **виділень із вух** → Виконайте сухе очищення.	За відсутності ознак порушення здоров’я **зовнішньої частини вух** → Продовжіть скринінг. Переходьте до огляду внутрішньої частини вух.
2. Огляд обох вух за допомогою отоскопа	• За наявності ознак **інфекції** ☞ Скеруйте людину до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху. Попросіть людину прийти на повторний візит для проведення скринінгу після завершення лікування. • За наявності ознак **перфорації барабанної перетинки** ☞ Скеруйте людину до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху. • В разі **виявлення блокування слухового проходу вушною сіркою** або **наявності у вусі стороннього предмета** → Виконайте промивання вуха/вух. Завжди переконуйтеся в безпечності виконання промивання.	За відсутності ознак порушення здоров’я **внутрішньої частини вух** → Сплануйте перевірку гостроти слуху.
3. Промивання вуха/вух за потреби	• Якщо процедура промивання вуха/вух **виявляється безуспішною** ☞ Скеруйте людину до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху і попросіть її прийти на повторний візит для проведення скринінгу після завершення лікування.	Якщо процедура промивання вуха/вух **пройшла успішно,** і більше порушень не виявлено → Переходьте до планування перевірки гостроти слуху.

Якщо за результатами огляду зовнішньої та внутрішньої частин вуха порушень виявлено не було, плануйте проведення перевірки гостроти слуху, щоб визначити, чи потрібні людині допоміжні засоби для слуху.

Як використовувати отоскоп

- До отоскопа приєднується спеціальна насадка (вушна лійка). Вона вводиться у слуховий прохід людини. Перед використанням таку насадку потрібно протирати ватним тампоном із засобом для дезінфекції.
- Проводячи огляд правого вуха, тримайте отоскоп правою рукою і навпаки, оглядаючи ліве вухо, тримайте отоскоп лівою рукою.

Як оглянути внутрішню частину вуха

1. Мийте руки з милом та водою і висушуйте їх рушником до та після кожного огляду вух.
2. Перевірте наявність больових відчуттів шляхом легкого натискання на козелок вуха. Якщо наявні больові відчуття, не використовуйте отоскоп або використовуйте його дуже обережно.
3. Перевірте наявність виділень. За наявності виділень виконайте сухе очищення вуха/вух.
4. Підготуйте вухо, обережно відтягнувши вушну раковину вгору та назад, щоб вирівняти слуховий прохід людини. При огляді дитини молодшого віку відтягуйте вушну раковину лише назад. Утримуйте її в такому положенні протягом усього процесу огляду за допомогою отоскопа.
5. Завжди вводьте отоскоп у вухо обережно, щоб не завдати людині болю та не пошкодити вухо. Не вводьте вушну лійку у слуховий хід занадто глибоко. Якщо огляд викликає у людини больові відчуття, припиніть його.
6. Нездатність побачити барабанну перетинку може бути пов’язана з блокуванням огляду вушною сіркою або неправильним розташуванням отоскопа. Обережно зміщуйте отоскоп угору та вперед (у бік ока людини)
7. Завжди перевіряйте обидва вуха!

Сухе очищення

Сухе очищення — безпечний спосіб видалення виділень із вух людини.

1. Мийте руки з милом та водою і висушуйте їх рушником до та після кожної процедури сухого очищення.
2. Згорніть м’яку чисту серветку конусом (щоб отримати турунду).
3. Обережно відтягніть вушну раковину вгору та назад у випадку дорослої людини або лише назад у випадку дитини.
4. Обережно прокручуючи турунду, введіть її на 2–3 сантиметри вглиб слухового проходу людини.
5. Потримайте її так 10 секунд.
6. Витягніть турунду та перевірте наявність на ній гною чи рідини.
7. Утилізуйте використану турунду, дотримуючись місцевих настанов.
8. Повторіть процедуру з використанням нової, чистої турунди. Продовжуйте доти, доки турунда не лишатиметься сухою після витягання з вуха.
9. Огляньте вуха людини за допомогою отоскопа, щоб переконатися, що всі виділення були видалені.

Промивання вух

Промивання вух проводять для видалення зі слухового проходу вушної сірки або стороннього предмета.

Зверніть увагу! Промивання вух **не слід** проводити, якщо людина:

- Нещодавно перенесла оперативне втручання на вухах;
- Має підтверджене ушкодження барабанної перетинки;
- Має вушну інфекцію;
- Має біль у вухах.

Якщо присутня будь-яка з цих обставин, ☞ скеруйте людину до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху.

Як проводити промивання вух:

1. Мийте руки з милом та водою і висушуйте їх рушником до та після кожної процедури промивання вух.
2. Перевірте температуру води. Вона має бути теплою (не холодною й не гарячою). Наберіть воду у шприц об’ємом 20 мілілітрів.
3. Попросіть людину, якій проводитимете промивання, взяти ниркоподібний лоток чи іншу ємність, розмістити його під вухом, щільно притиснувши до шиї, й утримувати в такому положенні.
4. Вставте кінчик шприца у слуховий прохід людини.
5. Спрямуйте шприц таким чином, щоб він був націлений угору слухового проходу і злегка назад.
6. Натисніть поршень шприца, щоб вода потрапила у слуховий прохід людини.
7. Вода, що витікає з вуха, має стікати в ємність, яку тримає людина, й може містити вушну сірку або сторонні предмети.
8. Проведіть повторний огляд вуха/вух людини за допомогою отоскопа.
9. За потреби проведіть повторне промивання для очищення слухового проходу.
10. Оглядайте вухо/вуха людини після кожного промивання.

Зверніть увагу! У разі виникнення в людини больових відчуттів припиніть промивання.

Якщо слуховий прохід людини залишається заблокованим вушною сіркою після трьох спроб промивання, попросіть людину прийти на наступний день на повторну процедуру промивання. Якщо вушну сірку не вдається видалити за два візити, з дозволу людини ☞ скеруйте її до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху.

Урок 4: Планування

Інші допоміжні засоби

Під час скринінгу здоров’я вух запитайте людину, чи має вона якісь інші труднощі, наприклад, із зором, мобільністю, самообслуговуванням, комунікацією, когніцією (ухваленням рішень та/або пам’яттю).

Наступні кроки

- **Скринінг:** якщо людина має труднощі в будь-якій іншій сфері, запитайте її, чи хотіла би вона пройти скринінг для виявлення інших проблем.
- **Оцінювання:** якщо у людини відсутні порушення здоров’я вух, заплануйте перевірку гостроти слуху.
- **Скерування:** будь-які скерування слід завжди обговорювати й погоджувати з людиною.
- **Подальше спостереження:** Важливо призначити візит для подальшого спостереження з метою повторного проведення скринінгу після лікування вушної інфекції. Якщо проблеми зі здоров’ям вух зберігаються після лікування інфекції, ☞ скеруйте людину до отоларинголога чи медичного спеціаліста по слуху.